

СОЦІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рекомендовано д. фарм. наук, професором М. М. Слободянюком

УДК 615.26.477:615.276:665.584.2

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.99>

О. І. Тихонов, Л. О. Бондаренко, О. С. Шпичак

Національний фармацевтичний університет

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЛІКУВАННЯ СУХОСТІ ШКІРИ

Мета: аналіз асортименту лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри, присутніх на вітчизняному фармацевтичному ринку, попиту на них, пропозиції, рівня конкуренції та цінових характеристик.

Матеріали та методи. Аналіз проводився на основі даних Державного реєстру лікарських засобів України, електронних баз даних, інформаційно-пошукової програми «Моріон» та прайс-листів щотижневика «Аптека» станом на 05 травня 2017 р. У роботі були використані логічний, системно-аналітичний, структурно-функціональний та порівняльний методи аналізу.

Результати дослідження. Установлено, що 58 % із зареєстрованих препаратів для місцевого лікування сухості шкіри (група D01A за АТС-класифікацією) виробляються у формі мазі, 21 % – у формі розчину або рідини, а незначна частка препаратів – у формі емульсії, крему та пасти. Крім того, переважна більшість препаратів групи D01A, що становить 79 % – це препарати вітчизняного виробництва, 21% – зарубіжні препарати, вироблені підприємствами Швейцарії, Німеччини, Ірландії та Польщі. Проведений аналіз також свідчить про те, що більшість препаратів у групі D01A представлено у вигляді монопрепаратів, а частка комбінованих лікарських засобів становить 18 % від загальної кількості торгових найменувань. Визначено кількість реалізованих упаковок у роздрібних цінах препаратів групи D01A за минулий рік й встановлено середнє значення ціни упаковки препарату в групі в цілому на рівні 18,57 грн та середнє значення ціни імпортованих препаратів, яке перевищує ціну вітчизняних від 4,5 разів у групі D01AE до 16 разів у групі D01AB. За результатами аналізу продажів за окремими торговими марками встановлено, що лідером ринку є препарат «Судокрем» (Ірландія), який займає 52 % сегмента ринку в грошовому вираженні, друге місце посідає препарат «Ексіпал М Гідролосьйон» (Швейцарія), третє – «Гліцерин» (Україна).

Висновки. Результати проведених маркетингових досліджень дають можливість зробити висновки про структуру ринку лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри, в асортименті якого значно переважають вітчизняні монокомпонентні препарати. Аналіз попиту демонструє прихильність споживачів до комбінованих препаратів, більшість з яких вироблені за кордоном і мають високі ціни. Тобто доцільно поповнення ринку вітчизняними комбінованими лікарськими препаратами, доступними за ціною. Встановлено, що ринок лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри є помірно концентрованим, тому вихід на цей сегмент ринку є цілком можливим, однак потребує маркетингових зусиль.

Ключові слова: лікарські засоби для місцевого лікування сухості шкіри; фармацевтичний ринок; аналіз ринку; частка ринку; цінові категорії.

О. І. ТИХОНОВ, Л. О. БОНДАРЕНКО, О. С. ШПИЧАК

MARKETING RESEARCH OF THE DOMESTIC MARKET OF MEDICINES FOR THE LOCAL TREATMENT OF DRY SKIN

Aim. To analyze the range of medicines for the local treatment of dry skin at the domestic pharmaceutical market, as well as their demand, supply, the level of competition and price characteristics.

Materials and methods. The analysis was carried out based on the data of the State Register of Medicinal Products of Ukraine, electronic databases, information retrieval programme "Morion" and price lists of the weekly journal "Apteka" as of May 5, 2017. The logical, system-analytical, structure-functional and comparative methods of analysis were used in the work.

Results. It has been found that 58 % of the registered medicines for the local treatment of dry skin (group D01A according to the ATC-classification) are manufactured in the form of ointments, 21 % – in the form of a solution or liquid, and a small proportion of drugs presented in the form of emulsions, cream and paste. In addition, the vast majority of drugs in group D01A (79 %) are medicines of domestic production, while 21% of drugs are foreign products manufactured by the companies of Switzerland, Germany, Ireland and Poland. The analysis conducted also indicates that most drugs in group D01A are presented in the form of monopreparations, and the share of the combined drugs is 18 % of the total number of trade names.

The number of packs of drugs sold in group D01A in the retail prices for the previous year has been determined. It has been found that the average price value for a pack of the drug in the group as a whole is at the level of 18,57 UAH and the average price value of imported drugs exceeds the price of domestic drugs from 4.5 times in group D01AE to 16 times in group D01AB.

According to the analysis of sales by separate trademarks it has been found that the market leader is the drug "Sudocrem" (Ireland), which takes 52 % of the market share in monetary terms, "Excipial U Hydro lotion" (Switzerland) has the second place, "Glycerol" (Ukraine) is in the third place.

Conclusions. The results of the marketing research conducted give the opportunity to make conclusions concerning the market structure of medicines for the local treatment of dry skin, domestic mono-component drugs significantly dominate in its range. At the same time, the demand analysis shows the consumer loyalty to the combined drugs, most of them are manufactured abroad and have high prices. Thus, it is appropriate to replenish the market with affordable domestic combined medicinal products. It has been found that the market of medicines for the local treatment of dry skin is moderately concentrated, therefore, the entrance to this market segment is entirely possible, but it requires marketing efforts.

Key words: medicines for the local treatment of dry skin; pharmaceutical market; market analysis; market share; price categories.

А. И. Тихонов, Л. О. Бондаренко, О. С. Шпичак

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ ДЛЯ МЕСТНОГО ЛЕЧЕНИЯ СУХОСТИ КОЖИ

Цель: анализ ассортимента лекарственных средств для местного лечения сухости кожи, представленных на отечественном фармацевтическом рынке, спроса на них, предложения, уровня конкуренции и ценовых характеристик.

Материалы и методы. Анализ проводился на основании данных Государственного реестра лекарственных средств Украины, электронных баз данных, информационно-поисковой программы «Морион» и прайс-листов еженедельника «Аптека» по состоянию на 5 мая 2017 года. В работе были использованы логический, системно-аналитический, структурно-функциональный и сравнительный методы анализа.

Результаты исследования. Установлено, что 58 % из зарегистрированных препаратов для местного лечения сухости кожи (группа D01A по АТС-классификации) производятся в форме мази, 21 % – в форме раствора или жидкости, а незначительная доля препаратов – в форме эмульсии, крема и пасты. Кроме того, преобладающее большинство препаратов группы D01A, что составляет 79 % – это препараты отечественного производства, 21 % – зарубежные препараты, которые производятся предприятиями Швейцарии, Германии, Ирландии и Польши. Проведенный анализ также свидетельствует о том, что большинство препаратов в группе D01A представлены в виде монопрепаратов, а доля комбинированных лекарственных средств составляет 18 % от общего количества торговых наименований. Определено количество реализованных упаковок в розничных ценах препаратов группы D01A за прошлый год и установлено среднее значение цены упаковки препарата в группе в целом на уровне 18,57 грн и среднее значение цены импортных препаратов, превышающее цену отечественных от 4,5 раз в группе D01A до 16 раз в группе D01AB. По результатам анализа продаж по отдельным торговым маркам установлено, что лидером рынка является препарат «Судокрем» (Ирландия), который занимает 52 % сегмента рынка в денежном выражении, второе место занимает препарат «Эксициал М Гидролосьон» (Швейцария), третье – «Глицерин» (Украина).

Выводы. Результаты маркетинговых исследований позволяют сделать выводы о структуре рынка лекарственных средств для местного лечения сухости кожи, в ассортименте которого значительно превосходят отечественные монокомпонентные препараты. Анализ спроса демонстрирует приверженность потребителей к комбинированным препаратам, большинство из которых производятся за рубежом и имеют высокие цены. Таким образом, целесообразным является наполнение рынка отечественными комбинированными лекарственными препаратами, доступными по цене. Установлено, что рынок лекарственных средств для местного лечения сухости кожи умеренно концентрирован, поэтому выход на данный сегмент рынка является вполне возможным, однако требует маркетинговых усилий.

Ключевые слова: лекарственные средства для местного лечения сухости кожи; фармацевтический рынок; анализ рынка; доля рынка; ценовые категории.

Постанова проблеми. У сучасних умовах сухість шкіри, або ксероз, є досить поширеною проблемою в повсякденній практиці не тільки дерматовенеролога, а й лікаря загальної практики, що потребує невідкладних умов надання медичної допомоги хворим

на цю патологію у системі охорони здоров'я України [1-3]. Ця проблема є клінічним симптомом, що супроводжується лущенням та свербінням шкіри, відчуттям її стягнення, дискомфорту, дрібними зморшками, підвищеною чутливістю, гіпосекрецією сальних

залоз, дегідратацією, запальними реакціями тощо [1, 4-9].

За даними наукових літературних джерел, нормалізацію стану поверхні шкіри та запобігання їй пересушуванню в основному забезпечує верхній захисний шар шкіри – епідерміс [1, 3]. Особливу роль у цих процесах також відіграє роговий шар, який вважається найбільш сухою ділянкою тканини в організмі людини і має здатність утримувати воду, що прямо залежить від цілісності водно-ліпідної мантії та наявності натурального зволожувального фактора: вільних амінокислот та їх похідних, молочної кислоти, сечовини, цукру та ін. [1, 3, 10].

На підставі вищевикладеного можна дійти висновку, що проблему гіперчутливості сухої шкіри певною мірою можна вирішити за рахунок застосування лікарських препаратів та лікувально-профілактичних засобів, які виявляють зволожувальну, ліпідно-відновлювальну, протизапальну та протисвербіжну дію, а також підвищують толерантність шкіри до подразників, а отже, істотно можуть полегшити життя пацієнта зі шкірними захворюваннями або сухістю шкіри. Також необхідно відзначити, що добір таких засобів має здійснюватися з урахуванням особливостей вираженості стану шкіри пацієнта, ступеня її сухості, кліматичних умов та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам лікування сухості шкіри присвячено низку прикладних та експериментальних досліджень [1, 10-16]. Однак, зі свого боку, невирішеними залишаються питання, що стосуються забезпечення доступними та високоефективними лікарськими засобами в умовах дефіциту бюджетного фінансування системи охорони здоров'я України.

Аналіз сучасних підходів до фармакокорекції такого патологічного стану, який проводився шляхом вивчення клінічних протоколів надання медичної допомоги хворим на дерматовенерологічні захворювання [17] та даних сучасних літературних джерел [10-12, 14-16] показав, що для корекції проявів ксерозу застосовуються зволожувальні засоби, які допомагають проникненню вологи з рогового шару глибоко в дерму, засоби, що перешкоджають трансепідермальній втраті вологи шляхом утворення ліпідної плівки, яка

покриває шкіру, кератолітичні засоби, що розм'якшують і усувають надлишок рогового шару, та кератопластичні препарати, які посилюють процес нормального утворення рогового шару.

Вирішення не виділених раніше частин загальної проблеми. На підставі проведеного аналізу даних сучасних літературних джерел [18-21] можна зробити висновок про відсутність наукових праць та періодичних видань із результатами дослідження щодо динаміки розподілу асортименту лікарських засобів групи D02A «Препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію» на цінові категорії. Визначено середньозважену ціну імпортованих і вітчизняних препаратів у групах D01AE та D01AB у 2017 р. з урахування усіх форм випуску, що були представлені на вітчизняному фармацевтичному ринку.

Формулювання цілей статті. У зв'язку з вищевикладеним метою роботи було проведено аналізу асортименту лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри, присутніх на вітчизняному фармацевтичному ринку, аналізу попиту на них, позиції, рівня конкуренції та цінових характеристик.

Викладення основного матеріалу дослідження. Із метою аналізу ринку було застосовано АТХ-класифікацію, яка дозволяє одержати найбільш достовірні результати маркетингових показників для препаратів досліджуваної групи. Аналіз зареєстрованих в Україні лікарських засобів, що застосовуються в дерматології, тобто належать до групи D02A «Препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію», проводився на основі даних Державного реєстру лікарських засобів України, розміщеного на сайті ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», станом на 5 травня 2017 р.

Загальна кількість препаратів цієї групи, зареєстрованих в Україні, становить 34 торгових найменування. З аналізу були виключені дитячі присипки та препарат «Меновазин», які належать до зазначеної групи, але не застосовуються при лікуванні ксерозу шкіри [18-21]. Перелік препаратів за підгрупами класифікації АТХ наведено в таблиці.

Таблиця

ПЕРЕЛІК ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ D01A, ЗАРЕЄСТРОВАНИХ В УКРАЇНІ

Термін дії з/по	Назва/лікарська форма	Склад діючих речовин	Виробник
1	2	3	4
D01AB Препарати цинку			
13.02.2014 13.02.2019	Цинкова мазь, мазь 10 % по 20 г у банках або у тубах	1 г мазі містить цинку оксиду 0,1 г	ТОВ «Тернофарм», Україна
23.08.2013 23.08.2018	Валіскін, мазь 40 % по 50 г в тубі № 1	1 г мазі містить цинку оксиду в перерахунку на 100 % речовину 400 мг	ПАТ «Фітофарм», Україна
23.08.2013 23.08.2018	Валіскін, мазь 40 % по 50 г в тубі, по 1 тубі в пачці з картоном	1 г мазі містить цинку оксиду в перерахунку на 100 % речовину 400 мг	ПРАТ «ФІТОФАРМ», Україна
24.06.2016 24.06.2021	Судокрем, крем для зовн. заст. по 10 або 15 г; по 60, або 125, або 250 г, у банці	1 г крему містить 15,25 % цинку оксиду, 0,39 % бензилового спирту, 1,01 % бензилбензоату, 0,15 % бензилу цинамату	Форест Тосара Лімітед, Ірландія
23.05.2012 23.05.2017	Цинку мазь, мазь 10 % по 25 або 40 г у банці зі скла; по 25 г у тубі	1 г мазі містить цинку оксиду 100 мг	ПАТ «Лубнифарм», Україна
23.05.2012 23.05.2017	Цинку мазь, мазь 10 % по 25 або 40 г у банці зі скла; по 25 г у тубі	1 г мазі містить цинку оксиду 100 мг	ПАТ «Лубнифарм», Україна
08.06.2012 08.06.2017	Цинкова мазь, мазь 10 % по 25 г у контейнерах; по 20 або 30 г у тубі	1 г мазі містить цинку оксиду 100 мг	ПРАТ ФФ «Віола», Україна
Необмежений з 20.03.2017	Цинкова мазь, мазь 10 % по 25 г у контейнері; по 20 або по 30 г у тубі	1 г мазі містить цинку оксиду 100 мг	ПРАТ ФФ «Віола», Україна
D01AC Препарати жирів та м'якого парафіну			
19.05.2014 19.05.2019	Вазелін, мазь по 30 г у тубі	Вазелін 30 г	ПАТ «Фітофарм», Україна
Необмежений з 15.12.2016	Вазелін медичний, мазь для зовн. заст., по 25 г у тубі	1 туба містить парафіну білого м'якого (вазеліну) 25 г	ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика», Україна
08.06.2012 08.06.2017	Вазелін, мазь по 20 або по 25 г у тубі (у пачці або без пачки); по 25 або 50 г у контейнері	Вазелін	ПРАТ ФФ «Віола», Україна
09.12.2013 09.12.2018	Вазелін, мазь по 30 г у тубі № 1 у пачці	1 г мазі містить 1 г вазеліну	ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка», Україна
D01AE Препарати карбаміду			
24.06.2016 24.06.2021	Уреотоп, мазь 12 % по 50, 100 г у тубі № 1	1 г мазі містить 120 мг сечовини	Мібе ГмБХ Арцнайміттель, Німеччина
Необмежений з 21.02.2017	Ексіпіал М гідролосьйон, емульсія на шкірну, 20 мг/мл по 200 мл у флаконі; по 500 мл у флаконі	1 мл емульсії на шкірної містить 20 мг сечовини	Шпіріг Фарма АГ, Швейцарія
Необмежений з 05.01.2017	Ексіпіал М ліполосьйон, емульсія на шкірну, 40 мг/мл по 200 мл у флаконі; по 500 мл у флаконі	1 мл емульсії на шкірної містить 40 мг сечовини	Шпіріг Фарма АГ, Швейцарія
03.09.2014 03.09.2019	Карбодерм-Дарниця®, крем, 100 мг/г по 30 г у тубі	1 г крему містить 100 мг сечовини	ПРАТ «ФФ «Дарниця», Україна

Закінчення таблиці

1	2	3	4
D01AF Препарати саліцилової кислоти			
29.07.2014 29.07.2019	Керасал, мазь по 50 г у тубі № 1	1 г мазі містить 50 мг кислоти саліцилової, 100 мг сечовини	Шпіріг Фарма АГ, Швейцарія
04.10.2016 04.10.2021	Колломак®, розчин для зовн. заст. по 10 мл у флаконах № 1	10 г розчину містять 2 г кислоти саліцилової, 0,5 г кислоти молочної, 0,2 г полідоканолу	Ліхтенхельдт ГмБХ Фармацойтіше Фабрік, Німеччина
16.05.2012 16.05.2017	Саліцилово-цинкова паста, паста по 25 г у контейнері; по 20 г у тубі	100 г пасти містять 2 г саліцилової кислоти, 25 г цинку оксиду	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
Необмежений з 22.12.2016	Саліцилово-цинкова паста, паста по 25 г у контейнері; по 20 г у тубі	100 г пасти містять 2 г саліцилової кислоти, 25 г цинку оксиду	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
15.06.2012 15.06.2017	Саліцилова мазь, мазь 2 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 20 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
Необмежений з 06.04.2017	Саліцилова мазь, мазь 2 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 20 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
15.06.2012 15.06.2017	Саліцилова мазь, мазь 5 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 50 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
Необмежений з 06.04.2017	Саліцилова мазь, мазь 5 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 50 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
08.06.2012 08.06.2017	Саліцилова мазь, мазь 10 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 100 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
Необмежений з 06.04.2017	Саліцилова мазь, мазь 10 % по 25 г у контейнері	1 г мазі містить 100 мг саліцилової кислоти	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
12.11.2013 12.11.2018	Гемозоль, мазь, 500 мг/г по 10 г у поліетиленових коробках	1 г препарату містить 500 мг саліцилової кислоти	ВФП «ГЕМІ», Польща
02.08.2013 02.08.2018	Саліцилово-цинкова паста, паста по 25 г у банці; по 25 г у тубі в пачці або без пачки	1 г пасти містить 0,02 г кислоти саліцилової, 0,25 г цинку оксиду	ТОВ «Тернофарм», Україна
D01AX Інші препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію			
05.03.2014 05.03.2019	Дермасан, рідина на шкірну по 50 мл у флаконі	1 мл препарату містить 0,25 г гліцерину у перерахунку на 85 %; 0,25 мл аміаку розчину 10 %; 0,25 мл етанолу 96 %	ПАТ «Фітофарм», Україна
07.06.2013 07.06.2018	Гліцерин, розчин для зовн. заст. 85 % по 25 г у флаконі	100 мл розчину містять 85 г гліцерину	ДочП «Агрофірма «Ян» ПП «Ян», Україна
04.12.2015 04.12.2020	Гліцерин, розчин для зовн. заст. 85 % по 25, 30 г у флаконі	100 г розчину містять 85 г гліцерину	ДП «Експериментальний завод медичних препаратів ІБОНХ НАН України», Україна
30.11.2012 30.11.2017	Гліцерин, рідина 85 % по 25 г у флаконі у пачці або без пачки	1 г рідини містить 0,85 г гліцерину	ПрАТ ФФ «Віола», Україна
14.01.2013 14.01.2018	Гліцерин, розчин на шкірний 85 % по 25 г у флаконі у пачці або без пачки	25 г препарату містять 21,25 г гліцерину в перерахунку на безводну речовину	ПАТ «Галичфарм», Україна
18.04.2013 18.04.2018	Гліцерин, розчин для зовн. заст. 85 % по 25 г у флаконі	1 г препарату містить 0,85 г гліцерину дистильованого у перерахунку на 100 %	ПАТ «Фітофарм», Україна

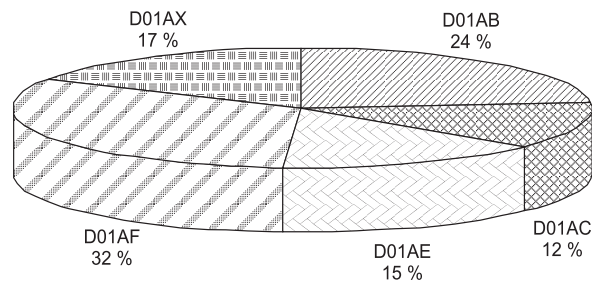

Рис. 1. Співвідношення торгових найменувань препаратів групи D01A, зареєстрованих в Україні за підгрупами класифікації АТХ

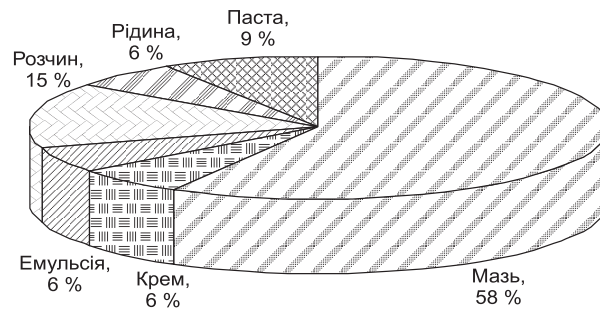

Рис. 2. Розподіл препаратів групи D01A, зареєстрованих в Україні за формами випуску

Серед зареєстрованих препаратів групи D01A майже третина (32 %) належить до підгрупи D01AF – препарати саліцилової кислоти, 24 % – до групи D01AB – препарати цинку (рис. 1).

Результати таблиці також свідчать про те, що у складі препаратів досліджуваної групи міститься лише п'ять діючих речовин, які представлені у вигляді монопрепаратів або у комбінації одна з одною: саліцилова кислота, цинку оксид, гліцерин, вазелін та сечовина.

Аналіз препаратів, розподілених за формами випуску (рис. 2), показав, що більшість зареєстрованих препаратів (58 %) виробляються у формі мазі, 21 % – у формі розчину

або рідини, незначна частка препаратів – у формі емульсії, крему та паст.

Переважає більшість препаратів групи D01A (79 %) вітчизняного виробництва (рис. 3), серед яких найбільшу кількість торгових найменувань (50 % від загальної кількості зареєстрованих препаратів вітчизняного виробництва) виробляє ПрАТ ФФ «Віола». Препарати цього виробника присутні у 4-х із 5-ти аналізованих підгруп. Крім того, серед вітчизняних виробників представлені такі підприємства: ПАТ «Галичфарм», ПАТ «Фітофарм», ПрАТ «ФФ «Дарниця», ТОВ «Тернофарм», ПАТ «Лубнифарм» та ін.

Лікарські препарати, що виробляються за кордоном, представлені такими країнами,

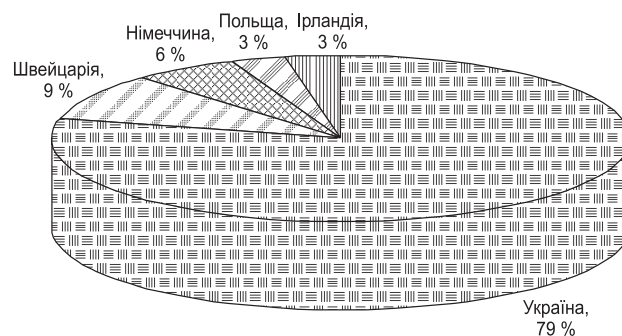

Рис. 3. Розподіл препаратів групи D01A, зареєстрованих в Україні за країною походження

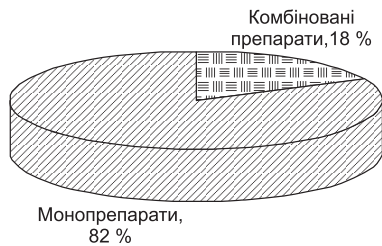

Рис. 4. Співвідношення комбінованих препаратів і монопрепаратів в групі D01A

як Швейцарія, Німеччина, Ірландія та Польща. Серед препаратів зарубіжного виробництва по три торгових найменування належать до груп D01AE «Препарати карбаміду» і D01AF «Препарати саліцилової кислоти» й один препарат належить до групи D01AB «Препарати цинку». До груп D01AC «Препарати жирів та м'якого парафіну» і D01AX «Інші препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію» входять лише вітчизняні лікарські засоби.

До групи D01A входять лише 6 комбінованих лікарських препаратів, що становить 18 % від загальної кількості торгових найменувань (рис. 4). За складом це саліцилово-цинкова паста трьох виробників, яка містить саліцилову кислоту і цинку оксид: препарат «Колломак» (Німеччина), який містить саліцилову, молочну кислоти та полідоканол; препарат «Керасал» (Швейцарія), який містить саліцилову кислоту і сечовину; препарат «Судокрем» (Ірландія), до складу якого входять цинку оксид, бензиловий спирт, бензилбензоат і бензил цинамат.

Далі був проведений аналіз роздрібної реалізації препаратів групи D01A за 2016 рік та їх цінових параметрів [22, 23] – протягом минулого року було реалізовано 4 175 965 упаковок препаратів групи D01A на суму 77 553,27 тис. грн у роздрібних цінах. Співвідношення продажів препаратів за окремими підгрупами наведено на рис. 5, за яким видно, що за продажами у натуральних показниках лідером є група D01AX «Інші препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію». Цій групі належать 46 % проданих упаковок лікарських препаратів. Однак за продажами у грошових показниках значно переважає група D01AB «Препарати цинку» (рис. 5).

Середньозважена ціна за аналізованими підгрупами також має суттєві відмінності. За даними, наведеними на рис. 6, найдорожчі препарати представлені у групах D01AB і D01AE.

Середньозважена ціна упаковки препарату в групі в цілому складає 18,57 грн. При цьому середньозважена ціна вітчизняних та імпорتنних препаратів суттєво відрізняється. Так, середньозважена ціна упаковки імпортного препарату становить 127,71 грн, а вітчизняного – 7,21 грн.

За аналізом цінових характеристик вітчизняних та імпорتنних препаратів за підгрупами (рис. 7) встановлено, що середньозважена ціна імпорتنних препаратів перевищує ціну вітчизняних препаратів від 4,5 разів у групі D01AE до 16 разів у групі D01AB. Саме наявність імпорتنних препаратів у цих

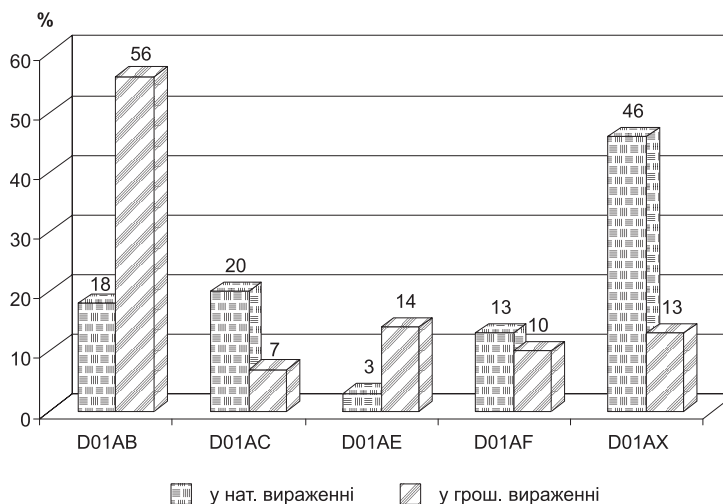

Рис. 5. Співвідношення обсягів продажу препаратів у натуральному та грошовому вираженні за підгрупами в групі D01A

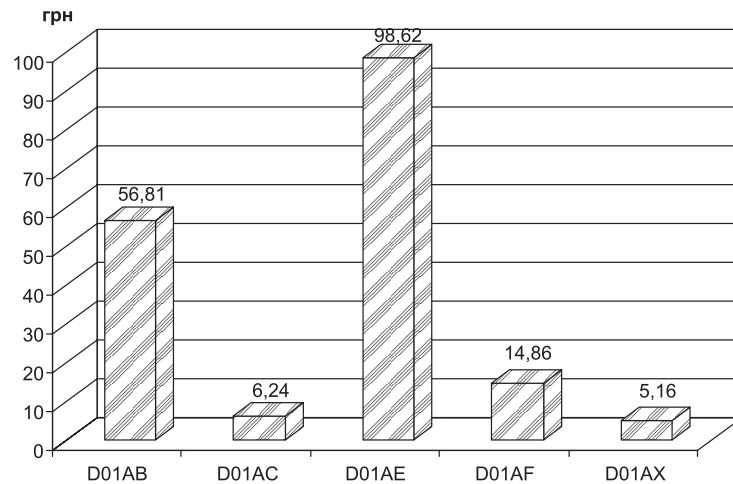

Рис. 6. Середньозважена роздрібна ціна упаковки препарату за підгрупами в групі D01A

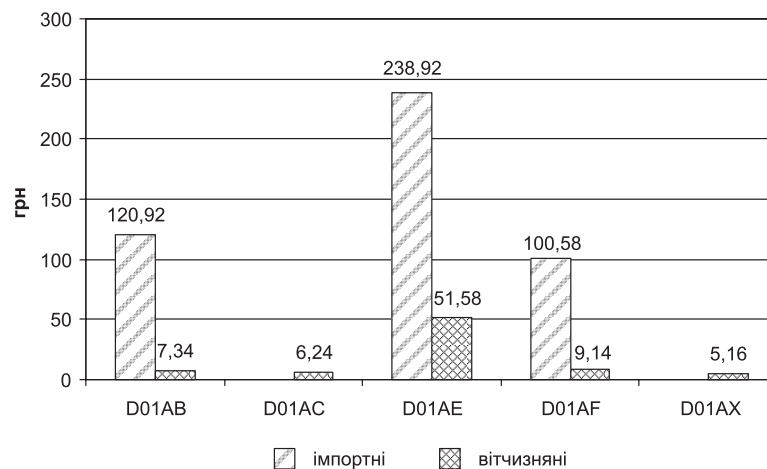

Рис. 7. Середньозважена роздрібна ціна упаковки імпортних і вітчизняних лікарських засобів за підгрупами в групі D01A

підгрупах впливає на значення середньозваженої ціни за окремими підгрупами та за групою в цілому.

За результатами аналізу продажів за окремими торговими марками встановлено, що препарат «Судокрем» (Форест Тосара Лімітед,

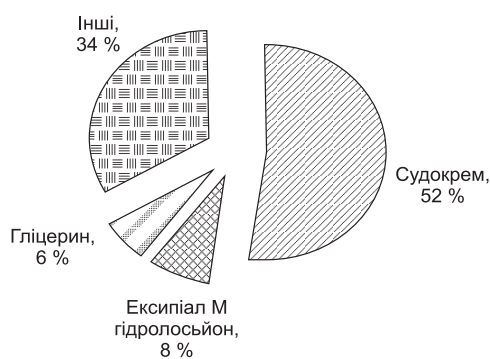

Рис. 8. Розподіл сегмента ринку (група D01A) між лідерами та іншими торговими марками

Ірландія) є лідером ринку і займає 52 % сегмента у грошових показниках. Друге місце посідає препарат «Ексіпіал М Гідролосьйон» (Шпіріг Фарма АГ, Швейцарія), третє – «Гліцерин» (Україна) (рис. 8).

На підставі даних продажів лікарських препаратів нами було визначено стандартний тричастковий показник ринкової концентрації, який показує рівень впливу провідних учасників ринку або торгових марок і дозволяє визначити тип ринку за рівнем конкуренції, який обчислювали за формулою:

$$CR_l = \sum_{i=1}^l s_i,$$

де CR_l – стандартний показник концентрації; l – кількість учасників ринку, $l = 3$; s_i – частка кожного з учасників ринку.

$$CR_3 = 52 + 8 + 6 = 66.$$

Результат розрахунку стандартного тричасткового показника концентрації знаходиться у межах 45–70 % і свідчить про те, що ринок є помірно концентрованим. Тобто отриманий результат свідчить про те, що вихід на цей сегмент ринку є цілком можливим, однак потребує маркетингових зусиль.

Висновки і перспективи подальших досліджень

1. За результатами проведеного огляду сучасних літературних джерел встановлено, що для корекції проявів ксерозу застосовуються зволожувальні засоби, які перешкоджають трансепідермальній втраті води, а також кератолітичні та кератопластичні засоби, які, за АТХ-класифікацією, належать до групи D02A «Препарати, що мають пом'якшувальну та захисну дію».

2. За даними Державного реєстру лікарських засобів України, станом на 5 травня 2017 р. загальна кількість препаратів групи D02A, зареєстрованих в Україні, становила 34 торгових найменування, серед яких лише п'ять діючих речовин (саліцилова кислота, цинку оксид, гліцерин, вазелін та сечовина) представлені у вигляді монопрепаратів або у комбінації одна з одною.

3. Встановлено, що 58 % зареєстрованих препаратів виробляються у формі мазі, 21 % – у формі розчину або рідини, а незначна частка препаратів – у формі емульсії, крему та пасти. Крім того, переважна більшість препаратів досліджуваної групи, 79 %, – це препарати вітчизняного виробництва, решта – зарубіжні препарати, виробників Швейцарії, Німеччини, Ірландії та Польщі. Проведений аналіз також свідчить про те, що більшість препаратів у групі D01A представлено у вигляді монопрепаратів, а частка комбінованих препаратів – 18 % від загальної кількості торгових найменувань.

4. Установлено, що протягом минулого року було реалізовано 4 175 965 упаковок препаратів групи D01A на суму 77 553,27 тис. грн

у роздрібних цінах. Середньозважена ціна упаковки препарату в групі в цілому складає 18,57 грн, при цьому середньозважена ціна вітчизняних та імпортованих препаратів суттєво відрізняється. Так, середньозважена ціна упаковки імпортованого препарату становить 127,71 грн, а вітчизняного – 7,21 грн. Середньозважена ціна імпортованих препаратів перевищує ціну вітчизняних від 4,5 разів у групі D01AE до 16 разів у групі D01AB. Також встановлено, що наявність імпортованих препаратів у цих підгрупах впливає на значення середньозваженої ціни за групою в цілому.

5. За результатами аналізу продажів за окремими торговими марками встановлено, що лідером ринку є препарат «Судокрем» (Ірландія), який займає 52 % сегмента ринку в грошовому вираженні, друге місце посідає препарат «Ексіпіал М Гідролосьйон» (Швейцарія), третє – «Гліцерин» (Україна).

6. Розраховано стандартний тричастковий показник ринкової концентрації – 66. Його значення, що знаходиться у межах 45–70 % ($45 < CR_3 < 70$), свідчить про те, що ринок лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри є помірно концентрованим, тому вихід на цей сегмент ринку є цілком можливим, однак потребує маркетингових зусиль.

7. Результати проведених маркетингових досліджень дають можливість зробити висновки про структуру ринку лікарських засобів для місцевого лікування сухості шкіри, де в асортименті значно переважають вітчизняні монокомпонентні препарати. Аналіз попиту демонструє прихильність споживачів до комбінованих препаратів, більшість яких вироблені за кордоном і мають високі ціни. Тобто доцільно поповнення ринку вітчизняними комбінованими лікарськими препаратами, доступними за ціною.

Конфлікт інтересів: відсутній.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Болотная, Л. А. Сухость кожи: средства лечебной косметики / Л. А. Болотная // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2012. – № 4. – С. 98–101.
2. Clinical evaluation of 40% urea and 12% ammonium lactate in the treatment of xerosis / J. Ademola, C. Frazier, S. J. Kim et al. // Am. J. Clin. Dermatol. – 2002. – Vol. 3, Issue 3. – P. 217–222.
3. Barcoa, D. Xerosis: A dysfunction of the epidermal barrier / D. Barcoa, A. Gimenez-Arnaub // Actas Dermo-sifiliogr. – 2008. – Vol. 99, Issue 9. – P. 671–682.

4. Галникіна, С. О. Вивчення субмікроскопічного стану шкіри у жінок з постоваріоектомічним синдромом при застосуванні екстрогензамісної терапії та вобензиму / С. О. Галникіна // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2003. – № 3. – С. 18–20.
5. Дмитренко, С. В. Патоморфологічний аналіз ефективності застосування ступінчастої схеми лікування іхтіозу з використанням ретиноїдів / С. В. Дмитренко // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2014. – № 3. – С. 7–16.
6. Калюжна, Л. Д. Хвороби шкіри жінок у віковому аспекті : навч. посіб. / Л. Д. Калюжна. – К. : Грамота, 2009. – 127 с.
7. Allman, R. M. Pressure Ulcers / R. M. Allman // Principles of Geriatric Medicine and Gerontology / ed. by W. R. Hazzard, J. P. Blass, J. V. Halter et al. – 5th ed. – New York : McGraw-Hill, Inc, 2003. – P. 1563–1569.
8. The Merck Manual of Health & Aging / ed. by M. H. Beers, T. V. Jones, M. Berkwitz et al. – NJ : Merck Research Laboratories, 2004. – P. 432–433.
9. Ellis, C. International consensus conference on atopic dermatitis II (ICAADII): clinical update and current treatment strategies / C. Ellis, T. Luger, D. Abecketal // Br. J. Dermatol. – 2003. – Vol. 148 (suppl. 63). – P. 3–10.
10. Кешилева, Р. К. Характер липидно-фосфолипидных нарушений у больных псориазом / Р. К. Кешилева, А. Б. Рахматов // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2010. – № 2. – С. 1–56.
11. Барбинов, В. В. Новые возможности комбинированной наружной терапии при атопическом дерматите / В. В. Барбинов, Р. А. Грашин, А. О. Ольшамовская // Рос. журн. кожн. венер. бол. – 2009. – № 6. – С. 30–32.
12. Бондаренко, Л. О. Сучасні тенденції створення косметичних препаратів для сухої шкіри з використанням продуктів бджільництва / Л. О. Бондаренко, О. І. Тихонов, О. Г. Башура, Б. Т. Кудрик // Фармацевтичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 43–51.
13. Дмитренко, С. В. Ступінчаста терапія іхтіозу / С. В. Дмитренко // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2015. – № 3 (58). – С. 33–36.
14. Мазорчук, Н. Б. Лікування ксерозу шкіри у жінок із постоваріоектомічним синдромом / Н. Б. Мазорчук // Ліки України. – 2009. – № 10. – С. 133–134.
15. Нечипоренко, Н. М. Клінічна ефективність застосування препарату «АЕвіт» у комплексному лікуванні шкірних захворювань / Н. М. Нечипоренко, Л. Д. Калюжна // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2015. – № 4. – С. 66–72.
16. Олисова, О. Ю. Ксероз: возможности лечебной косметики / О. Ю. Олисова, Е. Г. Верхотурова // Лечащий врач. – 2007. – № 5. – С. 32–34.
17. Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги хворим на дерматовенерологічні захворювання [Електронний ресурс] : наказ МОЗ України від 08.05.2009 р. № 312. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090508_312.html
18. Лекарственные средства [Электронный ресурс] : база данных ООО «Морион». – Режим доступа : www.morion.kiev.ua
19. Державний реєстр лікарських засобів. On-line версія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtph_register_medicines/
20. Державний формуляр лікарських засобів. Вип. 3 / за ред. В. Є. Бліхара, В. Т. Чумака, В. І. Мальцева, А. М. Морозова, В. Д. Парія, А. В. Степаненко, Т. М. Думенко. – К., 2012.
21. Компендиум 2016 – Лекарственные препараты / под ред. В. Н. Коваленко. – К. : МОРИОН, 2017. – 2270 с.
22. Дмитрик, Е. Аптечный рынок Украины по итогам 2016 г. [Электронный ресурс] / Е. Дмитрик // Еженедельник Аптека. – 2017. – № 2 (1073). – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/398728>
23. Дмитрик, Е. Аптечные продажи в регионах Украины по итогам 2016 г. Helicopter view [Электронный ресурс] / Е. Дмитрик // Еженедельник Аптека. – 2017. – № 4 (1075). – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/400102>.

REFERENCES

1. Bolotnaia, L. A. (2012). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 4, 98–101.
2. Ademola, J., Frazier, C., Kim, S. J. et al. (2002). Clinical evaluation of 40% urea and 12% ammonium lactate in the treatment of xerosis. *Am. J. Clin. Dermatol.*, 3 (3), 217–222.
3. Barcoa, D., Gimenez-Arnaub, A. (2008). Xerosis: A dysfunction of the epidermal barrier. *Actas Dermosifiliogr.*, 99, 671–682.
4. Galnikina, S. O. (2003). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 3, 18–20.

5. Dmytrenko, S. V. (2014). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 3, 7–16.
6. Kaliuzhna, L. D. (2009). *Hvoroby shkiry zhinok u vikovomu aspekti*. Kyiv : Gramota, 127.
7. Allman, R. M. (2003). Pressure Ulcers. *Principles of Geriatric Medicine and Gerontology*. W. R. Hazzard, J. P. Blass, J. B. Halter et al. (Eds.). (5th ed.). New York: McGraw-Hill, Inc, 1563–1569.
8. Beers, M. H., Jones, T. V., Berkwitz, M. et al. (Eds.). (2004). *The Merck Manual of Health & Aging*. NJ: Merck Research Laboratories, 432–433.
9. Ellis, C., Luger, T., Abecketal, D. (2003). International consensus conference on atopic dermatitis II (ICAADII): clinical update and current treatment strategies. *Br. J. Dermatol.*, 148 (suppl. 63), 3–10.
10. Keshileva, R. K., Rahmatov, A. B. (2010). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 2, 51–56.
11. Barbinov, V. V. Grashin, R. A., Ol'shamovskaia, A. O. (2009). *Rosiiskii zhurnal kozhnykh venerolohicheskikh boleznei*, 6, 30–32.
12. Bondarenko, L. O., Tikhonov, O. I., Bashura, O. G., Kudrik, B. T. (2015). *Farmatsevtichnii zhurnal*, 4, 43–51.
13. Dmytrenko, S. V. (2015). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 3 (58), 33–36.
14. Mazorchuk, N. B. (2009). *Liky Ukrainy*, 10, 133–134.
15. Nechyporenko, N. M., Kaliuzhna, L. D. (2015). *Ukrainskyi zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii*, 4, 66–72.
16. Olisova, O. Yu., Vekrhoturova, E. G. (2007). *Lechaschii vrach*, 5, 32–34.
17. Nakaz MOZ Ukrainy vid 08.05.2009 No. 312 "Pro zatverdzhennia klinichnykh protokoliv nadannia medychnoi dopomogy khvorym na dermatovenerologichni zakhvoriuvannia". Retrieved from: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090508_312.html.
18. Baza danyh "Lekarstvennie sredstva" OOO "Morion". Retrieved from: www.morion.kiev.ua
19. Derzhavnyi reestr likars'kykh zasobiv. On-line versia. Retrieved from: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtp_register_medicines/.
20. Blihar, V. E., Chumak, V. T., Mal'tsev, V. I., Morozov, A. M., Parii, V. D., Stepanenko, A. V., Dumenko, T. M. (Eds.). (2012). *Derzhavnyi formular likars'kykh zasobiv*. (Vyp. 3). Kyiv.
21. Kovalenko, V. N. (Ed.). (2017). *Kompendium 2016 – Lekarstvennye preparaty*. Kyiv: MORION, 2270.
22. Dmitrik, E. (2017). *Ezhenedel'nik Apteka*, 2 (1073). Retrieved from: <http://www.apteka.ua/article/398728>
23. Dmitrik, E. (2017). *Ezhenedel'nik Apteka*, 4 (1075). Retrieved from: <http://www.apteka.ua/article/400102>

Відомості про авторів:

Тихонов О. І., доктор фармацевтичних наук, професор кафедри косметології і ароматології, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Бондаренко Л. О., здобувач кафедри косметології і ароматології, Національний фармацевтичний університет. E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Шпичак О. С., доктор фармацевтичних наук, професор кафедри аптечної технології ліків ім. Д. П. Сала, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Information about authors:

Tykhonov O. I., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor of the Department of Cosmetology and Aromalogy, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Bondarenko L. O., external PhD student of the Department of Cosmetology and Aromalogy, National University of Pharmacy. E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Shpychak O. S., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor of the Drug Technology Department named after D. P. Salo, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Сведения об авторах:

Тихонов А. И., доктор фармацевтических наук, профессор кафедры косметологии и ароматологии, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Бондаренко Л. А., соискатель кафедры косметологии и ароматологии, Национальный фармацевтический университет. E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Шпичак О. С., доктор фармацевтических наук, профессор кафедры аптечной технологии лекарств им. Д. П. Сало, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Надійшла до редакції 16.10.2017 р.